

ბაზითი ღირს:		ან. კ.	
ფი	ან. კ.	ფი	ან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 70
9	8	3	3 55
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი ერთი შუბრი.

ივერია

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.

ბაზითის დასაბამებად
და განცხადებითა დასაბუთებად
უნდა მიმართონ რედაქციას და წერა-კითხვის
გამართ. სახვადობის კანკალირის.

ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდულზე—
16 კაპ. მეორეზე—8 კაპ.

„ივერია“ ტელეფონი № 27.

„ივერია“ ტელეფონი № 27

დღესასწაულის გამო შემადგენი ნომერი გამოვა ხუთშაბათს, 1 აგვისტოს.

გაგებობა ქართლის დრამატული საზოგადოებისა

ამით აცხადებს, რომ 20 აგვისტოდან დაიწყება გამოცემადი წარმოდგენა ი. შიხაძის სურს მონაწილეობა მიიღოს დასში, კამილ ნიზოვს და შემოიბაროს თხოვნა 30 აპ თვეამ თეატრის დარბაზში 12-დამ 1 საათამდე ყოველდღე.

ჭუბუჩის

ი. ი. ოცხელის სასწავლებელში და სუბსტიტუტის ბაბუი სწავლა დაიწყება 1-ლ ენკენისთვის.
(3-1799-1)

ღებისა და სწავლა დაიწყება სექტემბრის 10-დან.
წერილ სასწავლებლის საბუთს ა. არაბაძის.
(3-3).

სენაის სათავად-პაწაურო

სტოლის ინსპექტორი ამით აცხადებს, რომ ხსენებულ სასწავლებელში მოწვეულია მიღება და ეგზამენები 27 აგვისტოს დაიწყება, სწავლა-კი 3-ს სექტემბერს.

ახალი ამბავი

* * * ჩვენს ვესტ-ენდს სიტყვით, ამ დღეებში ფოთის საკრედიტო საზოგადოებაში შემდეგი ამბავი მომხდარა: ადგილობრივმა ვაჭარმა მ., რომელსაც მთელი ბათუმი კარგად იცნობს, დაუგირავა საზოგადოებას ქუჩის სპირტი, — კონიაისა და სპირტისა, თითოეულს გრადუსზედ 28 კაპიკით. საზოგადოების წევრთა ეკვიპაჟით, რომ სპირტი კარგის ღირსებისა ყოფილიყო და ამიტომ მიყიდნენ საწყობში, მაგრამ იქ ვერა იპოვნეს-რა! ქუჭრულიდან ხანკის ბეჭილი აგლეჯილი დახვდათ და სპირტიც სუფთა დეგრაჟაია. ამ ყაზად ვაჭარი იმეფებს საზოგადოებას, მაშელს დაგვირავებთა, მაგრამ რა ნაირად, როდესაც სესხი 30,000 მ.

სასწავლებელი და კანდიდი

ს. ბ. ბარ-ბრენდისა.

სოლოლაკი, ბაღის ქუჩა, № 46, (სერგიევს ქ. შესახვევი).

მიღება ყმწველებსა (ორივე სქესისა) დაიწყება 22 აგვისტოს, ხოლო სწავლა პირველ ენკენისთვის.
(6-1779-6).

გაგებობა მცხეთის დედათა სასწავლებლისა

ამით აცხადებს, რომ სასწავლებლის სახლის შეკეთების გამო, მიღება ქ-

ფელეტონი

ნათ-საღვარსი.

(გოუ-დე-მოპასიანისა).

I

1882 წელს, 3 მაისს პავრიდან სამ-ილქიანი გემი „ქართა ღვის-მშობელი“ ჩინეთისკენ გაემგზავრა. ჩაბარა ჩინეთში საქონელი, აქედან ახალის საქონლით დატვირთული ბუნს-აარხში გადვიდა და აქედან კიდევ ბრასოლიაში წაიღო საქონელი.

ამ ვადასვლ გადმოსვლას, ბერჯერლ გემის წახდენისა, ხელ-ახლად გამართვისა, უბრალობისა და ხშირად საშიხელის ქარის გამო, რომელიც ძალიან დაბნობდა ხოლმე გემს და მთელის თვეობით დაქანებდა უსაზღვროდ გადმოსვლის ზღვებზედ უზო-უფელოდ, მთელი ოთხი წელიწადი მოუღო და მხოლოდ 8 მაისს, 1886 წ. დაბრუნდა მარსელში თუნუქის ყუთებითა და ამერიკულის ხილულებით დატვირთული.

პავრიდან გამოსვლის დროს გემზე იყვნენ კაპიტანი, მისი თანამგმე და 14 მატროსი (გვეზუდ მსახური ზღვიანისი); რვა ნორმანდიელი

და მამული-კი უყვე დაგვირავებულნი იქნენ.

* * * თერგის მხარის უფროსმა დენარალმა კახანოვმა აცნობა ტფილისის გუბერნატორს, რომ წელს ტფილისის გუბერნილიდან თერგის მხარისკენ გაუშვებენ ცხვარსა და მსხვილ-ფეხ საქონელს საზამთრო-საბაღოლად მხოლოდ ორის გზით: ალაგორის ხეობაზედ და ბითლის-ვედნოზედ, მაგრამ იმ პირობით, რომ გზაში 21 დღის კარანტინი მოიხატოს მიმავალმა საქონელმა, მხოლოდ ცხვარმა-კი 10 დღისა. კარანტინის ადგილებში ბეთათლები იქმნებთან დაყენებულნი, რომელნიც და-ვალდებული არიან აცნობონ თერგის მხარეს მიმავალი საქონელი და ცხვარი პოლიციის მოხელეთა თანადგურებთა. თუ საქონელი და ცხვარი ავადმყოფი არ იქნება, პატრონი მოწმობას მისცემენ და მხოლოდ ამის შემდეგ მიეცემა ნება თერგის მხარისკენ გაემგზავროს. ეს მოწმობები მოეთხოვებით საქონლისა და ცხვარს პატრონი თვით თერგის მხარის მკვირვართვაც, რადგან აქაც დაყენებული არიან ადგილის ილალების მიდამოებში ბეთათლები.

რომ უფრო დაწვრილებით გამოიკვლიოს საზღვრული ილალები, სადაც ამ ყაზად საქონელი დაბინავებულია, იყო-თუ არა ამ ადგილებზე საქონლის ქიჩი, რომ აქედან იმეზება სპიკაქონელთან თან გაყოფილის იგი, ტფილისის გუბერნატორის ბრძანებით გაგზავრდნენ სხვადა-სხვა ადგილებში შემდეგი ბეთათ-

ეზობენ, რასაკვირველია, საქიე-ვოლ.

თბილი, ზაფხულის დამეყო. მარსელი ვაჭარ-მეწაურული იყო, ქუჭრში სამზარეულოდან ამოსულ საქმეულის სუნე იღავა, იმოდ დაუკლებ მზრივ მისიარულეთა ხმაურობა, ეტლების გრიალი, მზიარული სიმღერები.

მთელი ოთხი თვე გავიდა, რაც „ქართა ღვის-მშობლის“ მატროსები ხმელს მოშორებულნი იყვნენ და ამიტომ ეცლა ისინი, როგორცაღ და მოკრძალებით მიიღადნენ კო-ორნის მარსელის ქუჭრებზედ, თითქოს უცხო-ნი, ქალაქს უჩვენი ათავიო. მრადღა, რაც ზღვისთვის იყოლი არ მოუშორებიათ, ხველი არ უნახავთ... მივიან ზღვის პირის ქუჭრებზედ ყველას ათავლიერებენ. წინ მიიღოდნენ ნორმანდიელები, რომელთაც მიუძღობდა ზორბა, მიმსული, ღრინები და მარდ სულეტრედი ლუკაო; ეს იყო მუდამ იმათი წინამძღოლი, როგორც-კი რომელსავე ქალაქში გავიდოდნენ. სულეტრედი უთუთო კარგ ადგილს მოუძებნად ხოლმე თვისს მეგობარ მატროსებს და იცუდა კიდევ; სად როგორ დაეწვია თავი, თუ ამის საქიროება მოითხოვდა; არ უყვარდა ამასთან აყალ-მყალი და ჩხუმი, რაც

ღები: გორის მხარისკენ—ბეთათი მელქუმოვი, ლუშეთის მხარაში—ბეთათი ბურჰარდტი და მრევლი-ვილი და თიონეთისკენ—ბეთათი ბარკალოვი.

ამასთანვე ტფილისის გუბერნატორმა დავალა ყველა მხარის უფროსს, რომ გამოუცხადოს საქონლისა და ცხვარის პატრონებს, რომელთა-კი უნდა წელს თერგის მხარისკენ საქონლის გარეკე, რომ მისათვის დადგერილი წესები ასრულონ. ამის გარდა ამ თავიფეუნდა ეცადნენ ისეთი ბინა უშოვონ თავისს საქონელს, რომ დანიშნული ვადა კარანტინი გადაიხადონ და, როცა ასეთ ჰინას ამოიჩვენენ, და უყოვნებლივ აცნობონ ან პოლიციის მოქალაქს, ან ბეთათს.

* * * რედაქციამ მიიღო ახალი წიგნი რუსულს ენაზედ «Их матеріальнѣ по исторіи Грузии XI—XII вѣв. Ѳ. Жорданія. Москва. 1895. წიგნი შეიცავს 18 გვერდს.

* * * კვირას, 27 ივლისს, ქართველთა დედა-მამათა თეატრში ბ. დერჯელი უსამართლოდ ტანჯულ ხალხს. დიდი ხანი არ არის მას აქეთ, რაც მირაზმა მოსახოვა წილკნელებს 15 თუმანი. რაიც ჰიდრაილის გვერით დასჯილდება ქსნიდან „შუა-რუს“ გაკეთებას. რადგანაც ჰიდრაილის მოწვეულირამაში ნარეკვების სხენება არ იყო, წილკნელებმა გარდასწყვიტეს „შუა-რუს“ გაკეთებას მოახარონ 15 თუმანი მხოლოდ იმ პირობით, რომ

ქობისკონდენცია.

ს. უ. წილკანი, 25 აგვისტო. საკვირველია ჩვენის „ნარეკვების“

შირად შემთხვევადა ბოლმე მატროსებს; მაგრამ თუ ჩხუმი ჩავრდებოდნენ, აქაც უკან არ დაიხვდა და თავს აცნობებდა ხოლმე მოწინააღმდეგე.

დღესან იხეტილეს ასე უზო-უყველი ბნელა ქუჭრში, რომლებიც უთუთოდ ზღვის პირის თავდებოდნენ და რომლებიც საკაპოების მიმე სუენით იყო გაერთილნი. პოლიცის სულეტრენე ამოიჩინა ერთი ამათგანი, ვიწრო-კი ურსახვევი, რომელშიაც აქეთ-იქით ორი დიდონი ფრანგი ეთოფერად უშეზიანი, რომლებსაც ზედვეებერთოლი ნომრები ასხდა, და იი, აქაც უყვეს თავი სულეტრენე და დანაჩრებდა მატროსებმა. სულეტრენის კბილების ღრქალითა და ღლითი მისდევდნენ უკან მატროსები, დაბალ ქერაინს სახლბით, კარბთან ჩაილის სკამებზედ იხსდნენ დედა-კი-ქილიანი წაგავდნენ ბავშვების აღმზარდელს და მეთავად-ყურე ქალებს; მატროსების დანახვად თითოეული მათგანი ისარიფით გამოვარდებოდა ხოლმე შუაგულ ქუჩაში, ვადივლობებოდა, ჩამოეკიდებოდა კისერზედ და თავისთან იწვევდა ოთახში.

ხან-კი უცხად გაიღებოდა ხოლმე რომლისავე ოთახის კარი და გამოინდებოდა ნახებრად გახდილი დედა-კი-

საქმე, როგორც მკითხველებს ვაუწყეთ „ივერიის“ 152 №-ში, წყლის საქმეს ბოლო არ უნანს. ვერა შევიტყეთ-რა, როგორის საშუალებით შეიძლება წილკნელებს თავიანთი საკუთრება დაუბრუნდეთ. ოსეთი უარყოვნენ მთავრობის განკარგულების „ნარეკვების“ შესახებ. პოლიციაც ახლო აღარ მივკარგებია წყლის საქმეს მას აქეთ, რაც აღმორჩეულ იქმნენ წყლის საქმის გამგენი, რომელთა მოვალეობა მზარუნელობა გაუწიონ უწყველი ადგილებსა. მაგრამ წყლის გამგენი „ნარეკვების“ საქმეს კარგად ვერ აწარმოებენ, რადგანაც ძალიან უღებიათ ძალ-მომარტობას ხმარობენ. საბარლო წილკნელებსაც მომგზრდათ სიბერების გზებზედ ემდ-უმ-რალოდ წანწაილი და ფიქრობენ საქმის ღვთის ანაბრაბაზედ მიტოვებასა. ბ.ბ. მირაზმა და მოქალაქი თეონი უყურებენ წილკნელების უვადურს მდგომარეობას, ყველამ უკვე შეიტყო, რომ წილკანი უწყველობა ჩვეულებრივი მოვლენა არის. სრულებით არა სჩანს საქმიდეგანა, რომ ცდილობდეს ვინმე დროებით მიანკ არის შეუმსებლურად სსს-ჯელი უსამართლოდ ტანჯულ ხალხს. დიდი ხანი არ არის მას აქეთ, რაც მირაზმა მოსახოვა წილკნელებს 15 თუმანი. რაიც ჰიდრაილის გვერით დასჯილდება ქსნიდან „შუა-რუს“ გაკეთებას. რადგანაც ჰიდრაილის მოწვეულირამაში ნარეკვების სხენება არ იყო, წილკნელებმა გარდასწყვიტეს „შუა-რუს“ გაკეთებას მოახარონ 15 თუმანი მხოლოდ იმ პირობით, რომ

ცი, ხვერდის ვულის პირი, რომელიც ზედაც ოქრომკედით ეწერა: „აქ შემოიღო, ღამაზედ“!.. ის უნარადანვე ძახილს დაუწყებდა, მერე ქუჩაში გამოვარდებოდა ასე გახდილი, ჩამოეკიდებოდა რომელსავე მატროსს და თითქმის ძალით მიუყვდა ოთახისკენ. ხანდისხან მათ წინ შემოეყვებოდნენ ხოლმე ვარიის-კანი, რომლებიც ფეხის დაკუნიდან და ღვთაა წყრიანლით მოაბიჯებდნენ, ან რომელიმე ვაჭარი, ან ნოქარი, რომლებიც ნაცნობ ადგილისკენ მიმავლებდნენ თავგადასხვებულნი. სხვა ქ. შესახვევებში ასეთივე ფარნები ენათა, მაგრამ ჩვენს მატროსებს მილიოდნენ წინ, უფრო შორსა და შორს იმ სიხვერდისა და წილკნელების ფეხის შლაპუნით, რომელიც თითქმის ყველა სახლიდან მოჰქონდა. მაგრამ იი, დიუჯო. შედაც ერთის სახლის წინ, რომელიც სხებზედ უკეთესი იყო და მატროსებიც იქ შევიდნენ.

II

მართლაც სანაქებოდ იქიფებს. მივილი ოთხი საათი დარჩნენ. ექვსი თვის ჯამაგიერი მიშვრატეს. ისინი იხსდნენ ყვავიანის დიდს დარბაზში და ბატონურად და მედიდურად ავლებდნენ თვალს სხვა ჩვეულებრივ სტუმრებს, რომლებიც სადმე კუნ-

«ნარკვევისა» წყლით სარგებლობის უფლება არ მოესპოთ, ურამოლოდ ცხოვრობთ არ შეუძლიათ. სოფელში ეს გარდაწვეტილება წარადგინა რომ რატიშვილს, მაგრამ იგი გეგმარა ჯერ იმსჯელ, რომ 15 თუმანს მაშინათვე არ ჩააბარეს და წყალწყლების თხოვნა «ნარკვევისა» შესახებ სრულიად უსაფუძვლოდ სცნო. ბაბა მირამბა შეუდგინა წყალწყლებს თავის გემოზედ ახალი განაჩენის ფორმად 15 თუმანს მაგივრად მოსთხოვა ახლა 20 თუმანი, თუმცა ჰიდრავლიკის გეგმა, როგორც იუწყებოდნენ ბიბრაბი, «შუა-რუს» გაყვინებას დასტირდებოდა არა უმეტეს 15 თუმანს. სოფელსა ჰყავს ამორჩეული პირი, რომელიც წყლის საქმეს აწარმოებდა. წყლის სამმართველოში შეკრებილმა ცნობებმა სრულებით დაგვიარწმუნეს, რომ ქანის საბოლოო ჰიდრავლიკის ისეთი მიწერილობა არასდროს არ მოუხდენია ბიბრაბთან, რომლითაც ვალად სდებდეს ვისმე «შუა-რუს» გასაკლებად სოფ. წყლკანში 15 თუმანი მოითხოვოს. ისიც შევიტყუე, რომ ხსენებულ რუს გაყვინებაში წყალწყლებს ხარჯი არ დასტირდებოდა და ძალისხმევასაც «ნარკვევისა» წყლით სარგებლობას სრულებით აღეკრძალვინებდა. ამ გეგმად საქმის დაბოლოება წყალწყლებს გაიჭრებოდა მდგომარეობიდან განაჩენის, მხოლოდ ძალისხმევით უწინდებურად თავისუფლად ქანის წყლით სარგებლობენ.

საყურადღებოა აგრეთვე წყლკანის ტყის საქმე.

როდესაც წყლკანელებმა ტყის იმპორტელოდან «ხრაიკითა» სარგებლობის უფლება გამოიტანეს, იმათათვის ხმა აღარავის გაუცია, მხოლოდ ეს ერთი წელიწადი ფეხი გამოყვეს ახლად დანიშნულმა ტყის მცველმა და დარაჯმა. ამათის სიტყვით ახალი კანონი გამოცემულა «ხრაიკის» შესახებ და ამ კანონის ძალით წყლკანში მიიმალა და მხოლოდ პატარა სტალოდან და როდობისა ცუფინად და უფაზათად ჩაგვიტოვა დედაკაცებმა მიტანდნენ, რასაც მოითხოვდნენ და თვითონაც გვერდით მოუხსნებდნენ ხოლმე, თითოეულმა ამათთანმა ამორჩია მხრის დაშიშვნიველი ქალი და მთელს სალაშის აღარ მოუშორებია. დარაჯის შუა ადგლის ერთი-ერთმანეთზედ მიღებულ იყო სამი სტალი, რომლის გარშემოც შემოაშრობდებოდა წყლკანის მატროსები თავიანთის ქალბები. დალიეს, მერე ქალები ზევით ოთახებისაკენ გაეშურნენ. მათ უკან მიმავნენ მატროსები. დიხანს არ შემწყყდარა ამ ოცის აღმზანის ფეხის ბრაუნდი და ფრასტურის ხის კიბეზედ, ვიდრე ველო თავის ოთახში მიეჭცა. გაათავეს, ჩამოვიდნენ, დალიეს, კიდევ ავიდნენ ზევით და ისევ ჩამოვიდნენ.

ესლა ყველა თვორალი იყო; თვორლები საშინლად დამსისლიანებოდა. ისინდნენ თავიანთ დროებით სტაფოს გვერდით და მდეროდნენ, ყვიროდნენ და თვითონაც არ გაეცნობოდით, რას სჩადიოდნენ. ვისინადა ბოლომოდებოდა სიძვრა, ყვიროდა, მეშვენი სტალოზედ რახუნინ და თანაც ისინდნენ გაუმადლად ღვიინის. სელესტინე დიუკლო ამხანაგებ შუა იჯდა. დიუკლოს გვერდით უჯდა ჩასუტებული, მსხვილი,

ქნელები «ხრაიკიდგან» ვერც კვას ვამოიტანენ და ვერც ძეძეს მიაკრიბან, თუმცა-ი ხრაიკათვის კვის სიხუნვე მივინა და ძეძეთ თუ საწყოლიწადში ერთხელ მიინც არ მოიკრება, არ გახალდა, სამუდამოთ გახმება. დარაჯი «ხრაიკი» საქონლის მოყვასაც უკრძალავს სოფელს. არა ერთხელ მომხდარა, რომ ეს თავგასული დარაჯი შეიარაღებული ყანალით დასდებდნენ გინებით და დამფრთხვალ საქონელსაც ძლიერსა ჰოუ-მუტანდნენ პატრონი. შეწყუბებულმა სოფელმა ბოქაულის სხობა შეამხლომა მთავრობის წინაშე, მთავრობამაც საქმის გამოძიება მიიწვი და წყლის მართვის განყოფილების ტყის მცველს, რომელიც გამოძიება მოახდინა წყლკანში ამ თვის 19-ში. სოფლის კრებამ, რომელიც ხუთის კაცისგანაც შედგებოდა, დაწერილობით მოახსენა ბნ ტყის მცველს დარაჯის ყოველივე საქციელი.

შემდეგ ამისა ბაბა ტყის მცველმა გლეხებს ნება მისცა ხრაიკიდგან ჭეით და ძეძეთ სარგებლობის მიღებების ძალით-ი, რომელიმაც გლეხებმა უნდა ამდღიან დაწესებული ფასი. ვაკვირდებოდა არან გლეხები და ვერაფერი აუხსნიათ ასეთი უბედურება უფასოთ ქვის გამოტანა «ხრაიკითა» მდენებელია და თუ თანონ გამოიტანეს, მაშინ რატომ არა დაუშვადებოდა რაც შეეცება წინააღმდეგობის დარაჯთან, ეს დავიწყებას მივცო.

წყლკანელი.

სამე ახალშენი ფრეიდენტალი. ამ სამივე ახალშენში სულ ორას კომუნედ მტე მოსახლე არ იქნება. სახივე ახალშენს ცალკე-ცალკე აქეთ სოფლის სისამართლო, ცალკე მამასახლისებზე ჰყავთ, რომელსაც «შულესკა» ეძახიან და სკოლა და ეკლესია-სი სავითო აქეთ. ჩვენებურ სოფელში აღზრდილი კაცი შევა თუ არა ამ ახალშენებში, მას უთუოდ პატარა ეძახიან გვიანდა იგინი. მშვენიერა ორსართულიანი სახლები ორბორად ჩამწკრივებული, ერთის დიდის, აქეთ იქით არხებ გაყვინილის გზის ეძახიან გვიანდა იგინი. მშვენიერა მალახებით შეწყვანებული, ყველა ერთ-ერთადვე გაკეთებული, ადამიანის თვალს მოსტაცებს უთუოდ. მშვენიერი დიდი ალაყავის კარები შევიყვინებ და თქვენს თვალს წარმოუდგებება ფართო ეზო; ეზოში მწახავთ ცხენებისთვის თავისა, რიგზედ მოწყობილი, აგრეთვე ძროხებისთვის, სანაგეს და სანაივებელს მაშინგეს და დამხადებულს, დალილი ჰეოსან ვენახის მარტელს. რომ დაუხადოვდეს აქაურს ნემესს კაცი და გაეცნოს მისი ცხოვრება, ადვილად მიხვდება, რომ იგი ძლიერ წინ არის წასული ჩვენებურს გლეხებზე თუ ქონებით, თუ გამკრიბობით, თუ ცხოვრებით და სწავლით. რომ შედარებამ შორს არ წავიყვანოს აქემ მის მგზობელს სართიქალღეს ქართველ გლეხს შეგვეთხოთ მიზეზი მისი ასე დაქვეითებისა და მისის მგზობლის მარტიფიყოფისა ასე წინ წასვლისა. არა ერთსა და ორსა ვიკითხე და იხარა მომიცეს:

— ჩვენ გაჩნაში ღმერთი არ არის. მოვეკვებო ვინმე, თან უნდა გადავიკვებო, დავაჭრუნებთ ვისმე, ვალბა სული უნდა ამოგვიარეთ, კანა-ძლიმა ჩვენ არ ვიცი, გზაში რომ კაცი მილიდობს, კალთებს დაავალუჯეთ, ვინდა თუ არა მილი, ძალად მიიწკა-მე და სეი, თორემ არ იქნებოა. მასხა: დილია.

— მაშ, სადაური ხარ?

— ქალმა ფიქრი დაიწყო, თითქოს იგინდნენ.

— ჰეკინინანდგან ვარ,—უთხრა ბოლოს.

დიუკლო მკაყოფილი დაჩა ამ პასუხით და თავი დაუქნია.

— შენ, ზღვაოსანი ხარ,—ახლა ქალი ჩაეითხა თავის მხრივ.

— ჰო, ჩვენ ყველა ზღვაოსანები ვართ.

— მერე, ძალიან შორს იყავით?

— შორს. ყველა ვნახეთ.

— ვინ იცის, ქვეყნიერებას შემოუხრეთ?

— ერთხელ-ი არა, ორჯელ და თითქმის მესამედაც.

დედაკაცი თითქმის ფიქრმა გაიტაცა და რაღასაც იგონებდა.

— ვინ იცის, რამდენი მგზავრი შემოგზავდათ, ჰა?—ჩაეითხა უფრო დაღაბებულისა და დარბასილურის კილოთი.

— მაშ, რა გვინაია.

— «ქართა დეთის-მშობელი» ხომ არ გინახავთ? ასეთ გემში არის. დიუკლომ სიცილი დაიწყო.

— როგორ არა, წარსულ კვირას შეგვხვდა.

— მართლაც—ჩაეითხა ის და სრულიად გაფითრდა.

— მართლა.

— არა სტყუი?

გათ ვე არ იციან, ვალს ადვილად არ ითლებენ; მანა რომ შეიოს თვალადგეს, არ ეტყვის; ალე პური გატყუე; მაგათ იციან, ცხენს ქერი და ბეიმითმ უყრა, უნდა ქამოსო, და კაცსაც თუ უნდა, უნდა სვას და ქამოს და კალთების გლეჯა რასაკადრისაია.

მეორე გლეხმა კიდევ იხრა სთქვა გულწერილობით:

— ი, მაგათ, ი პირველად ხარჯი და ბორჯი არა ხვდებოდათ და იმან წამოაყენა ფეხზედ; არც სად ბეგარით არ ერთობა, არც მეორე, პირ-ერთი მთავრობამ თავთ დაღერგე მაგათ ფულები და ჩვენა ვწველოდით ბეგრით ენებ სახლების აშენებას; განა დიდი ხანია, რაც ხარჯის ძეგლა და ბეგარა დააწყებინეს მაგათ?.. ი მაგისთვის აქეთ მაგათ ჩვენზედ კარგი ცხოვრება.

— არც ეგ, არც ი, სათქვა მესამე გლეხმა, გვერი კარგად სცხოვრობენ, ცოლად არ უნდა სთქვას კაცმა, იმიტომ, რომა ყველა გამარჯვლები არიან, გე დასაქციებენ მუშაობით ვერ გაძლებიან და მათის მუშაობით ექცივან საქმეს, თავისი, თუ სხვისი, რომ გასაკვირველია, დიდად პატარა, ქალი და კაცი ყველა ერთ-ერთად ირჩება, რომ სარჩო შეიტანოს სახლში, მაგათი გოგუები რომ ყანასა მკან მშეში, ვის არ გაუჯერებია!.. ჩვენი ქალები ისევენ და სქამენ, ან წინდასა ხლარავან. თუ წაუღენ ვენახში, ისეც სიგრილით, რომ პატარა ხახვის კვლის მოუაროს, მაგათი ვენახებში-ი მხოლოდ ქალის ანაბარა და ნეტავი ჩვენი ვენახები იყეს ვერ შეშუშავდებოდა, როგორც მაგათი. ან რათა ვართ ჩვენ ასე დარბად და ეგვინ-ი მდიდრად.

ამ სამში რომელი გლეხი მართალი უნდა იყოს, თავად მკითხველმა გასაჯის, მე-ი ვიტყვი, რომ გერმანელთა ქალები მართლა რომ გამარჯვლები

ყოფილან. ჰხედავთ, ქალი მიეზიდება ფურგუნით თივას, ან მინდორში მკის; ის ჩვენე ქალიცა, «ნახაჩ» არ დადის გზაში და ვაყვას არავით ჩამოუკარდება. კვირაობით-ი დართულები მიეშურებიან სახლისაკენ. დართულები, რომ ყველბი, არავის ეგონოს, ჩვენებურად, არა,—უბრალო შავი ჩითის კანა, თალით თავზედ მოსახვევი და იგი ფსანის ფეხთ-სამელი შეადგენს მის ტანის სიკაულს, ამით აქ ერთმანეთში დიდი ერთობა აქეთ, თუ რომელიმე მათი წვერი გადარბდა, მაშინვე შეეწყვიან და ფეხზედ წამოაყენებენ, რადგან იციან, რომ თავთ იმითისავე სასარგებლო არ არის ღარაბი მეზობელი. ერთს ნემესს კინა ცხენები დაუხროცა და დარჩა უცხენოთ, მაგრამ ერთ კვირზედ მამასახლისმა ცხენების ფული შეუყვანა, ჩაბარა და ისევ ფეხზედ წამოაყენა მეზობელი. ბეგრით განსხვავდებიან ჩვენი სოფლებისაგან; ესთქვით ყრილობა უნდა მოხდეს: ყრილობა უთუოდ ან სლამოთი უნდა მოხდეს, ბინდისა, როცა ყველა სახლში, ან დიდი ადრინ. გზორი ჩამოივლის სასოფლო გზაზედ, უკრავს ხარის და იხახის, რომ შულცი გინარბობთ. არ გადის ნახევარი საათი, რომ «კან-ცელარია» იესება ხალხით, წყარად დინჯად ექცივან ერთმანეთს და ლაპარაკობენ საქმეზედ მხოლოდ. აქ ჩვენებურს «ყ-ყანს» და უთავობო ლაპარაკს ვერ მოისმენთ.

ყველა მათი შვილები სწავლობენ წიგნს და არავინ არის აქ წერა-კითხვის უცოდინარი. მასწავლებელი იგივე დიკანინიც არის და მწერალიც. 70 თუმანის გარდა სოფლის მიუცია მისთვის კარგა მოზრდილი ვენახი. ახალშენელებს ძლიერ უყვართ თავისი მასწავლებელი და მისაც აგრეთვე, რაც მტკიცდება მათ, რომ აგრე 26 წელიწადი სოფელს ემსახურება. შეც-

ქულში მიიმალეობდნენ ხოლმე პატარა სტალოდან და როდობისა ცუფინად და უფაზათად ჩაგვიტოვა დედაკაცებმა მიტანდნენ, რასაც მოითხოვდნენ და თვითონაც გვერდით მოუხსნებდნენ ხოლმე, თითოეულმა ამათთანმა ამორჩია მხრის დაშიშვნიველი ქალი და მთელს სალაშის აღარ მოუშორებია. დარაჯის შუა ადგლის ერთი-ერთმანეთზედ მიღებულ იყო სამი სტალი, რომლის გარშემოც შემოაშრობდებოდა წყლკანის მატროსები თავიანთის ქალბები. დალიეს, მერე ქალები ზევით ოთახებისაკენ გაეშურნენ. მათ უკან მიმავნენ მატროსები. დიხანს არ შემწყყდარა ამ ოცის აღმზანის ფეხის ბრაუნდი და ფრასტურის ხის კიბეზედ, ვიდრე ველო თავის ოთახში მიეჭცა. გაათავეს, ჩამოვიდნენ, დალიეს, კიდევ ავიდნენ ზევით და ისევ ჩამოვიდნენ.

ესლა ყველა თვორალი იყო; თვორლები საშინლად დამსისლიანებოდა. ისინდნენ თავიანთ დროებით სტაფოს გვერდით და მდეროდნენ, ყვიროდნენ და თვითონაც არ გაეცნობოდით, რას სჩადიოდნენ. ვისინადა ბოლომოდებოდა სიძვრა, ყვიროდა, მეშვენი სტალოზედ რახუნინ და თანაც ისინდნენ გაუმადლად ღვიინის. სელესტინე დიუკლო ამხანაგებ შუა იჯდა. დიუკლოს გვერდით უჯდა ჩასუტებული, მსხვილი,

ლოკები-დაქარხნებული დედაკაცი, რომელსაც შემყურებდა ცუცხელითი ავეცხებულ თვალებით, თითქოს ასურის ფანოსის, შესქამოს, ან სისხლად დაცალოსო. სხვებზედ ნაკლები არ დაუღვებია დიუკლოს, მაგრამ მიინც ჯერ კიდევ შესწევდა განიერება; რადილა ოქტერების ბურანში იყო თითქოს. აგრე, თითქოს კიდევ მოინახა დიუკლომ, ეძებს, რაზედ ელაბრაკოს თავის მეგობარს წითელ-ლოყას. მაგრამ აზრი მოსვლისთანავე გაუჭრებოდა ხოლმე და ვეღარ იგონებდა, რა ეთქვა.

დიუკლო მხოლოდ იცინოდა და ეკითხებოდა:

— აგრე მაშ, ჰა.. აგრე.. დიდი ხანია, აქ ხარ?

— ექვსი თვეა,—უპასუხა დედაკაცი.

— დიუკლომ თავი დაუქნია, თითქოს უფრინებოდა.

— მერე, კარგია აქ ყოფნა?

დედაკაცი ჩაეჭირდა.

— მივეჩვიე,—უპასუხა ბოლოს. რას იზამ, რომ კარგი არ არის, მიინც მთავრობას და მრეტებლობას სჯობია.

დიუკლომ კიდევ თავი დაუქნია, თითქოს ესაც მოეჭრნათ.

— აქაური არა ხარ, განა? მოხდასე ქალმა თავი გაქნია იმის ნიშნად, რომ აქაური არ იყო.

შორეული ხარ?

იმან კვლავ თავის დაქვეით უპასუხა:

სახა: დილია.

— მაშ, სადაური ხარ?

— ქალმა ფიქრი დაიწყო, თითქოს იგინდნენ.

— ჰეკინინანდგან ვარ,—უთხრა ბოლოს.

დიუკლო მკაყოფილი დაჩა ამ პასუხით და თავი დაუქნია.

— შენ, ზღვაოსანი ხარ,—ახლა ქალი ჩაეითხა თავის მხრივ.

— ჰო, ჩვენ ყველა ზღვაოსანები ვართ.

— მერე, ძალიან შორს იყავით?

— შორს. ყველა ვნახეთ.

— ვინ იცის, ქვეყნიერებას შემოუხრეთ?

— ერთხელ-ი არა, ორჯელ და თითქმის მესამედაც.

დედაკაცი თითქმის ფიქრმა გაიტაცა და რაღასაც იგონებდა.

— ვინ იცის, რამდენი მგზავრი შემოგზავდათ, ჰა?—ჩაეითხა უფრო დაღაბებულისა და დარბასილურის კილოთი.

— მაშ, რა გვინაია.

— «ქართა დეთის-მშობელი» ხომ არ გინახავთ? ასეთ გემში არის. დიუკლომ სიცილი დაიწყო.

— როგორ არა, წარსულ კვირას შეგვხვდა.

— მართლაც—ჩაეითხა ის და სრულიად გაფითრდა.

— მართლა.

— არა სტყუი?

ღმერთმანი—ჩაუფიცა დიუკლომ.

— მერე, ხომ არ გინახავს იმ გლეხს სელესტინო დიუკლო?

— სელესტინო დიუკლო?—გამიგონარა განცვიურებულმა დიუკლომ და თითქმის შეეშინდა, მაგრამ ვიდრე ეტყადა რასმე, უნდადა უფრო მეტი შეეტყო.—მერე, იცნობ შენ დიუკლოს?—შეეითხა დიუკლო.

თავის მხრივ ქალი როგორღაც აღარ ენდობოდა ეგულს.

— არა, მე არა, აქ ერთი დედაკაცია, ის იცნობს.

— რა დედაკაცი? ამ სახლში?

— არა, აქ მახლობლად არის.

— ამ ქუჩაზედ?

— არა, ამ ქუჩის გვერდით.

— მერე, ვინ არის ის დედაკაცი?

— ვინ უნდა იყოს, ასეთივე დედაკაცი, როგორიც მე.

— მერე, რად უნდა დიუკლო იმ დედაკაცს?

— რა ვიცი; იქნება ერთის მხრისანი არიან.

ესლა როგორღაც მეტად აკვირდებოდნენ ერთმანეთს, თითქოს რაღასაც ერიდებოდნენ, ჰგონობდნენ, რომ რაღაც დიდი რამ უნდა მოხდებოდა მათ შორის.

— არ შეიძლება ის დედაკაცი ვენახი?—უთხრა დიუკლომ.

— რად გინდა? უნდა უთხრა რა-

მე?

— ეფთხრა..

— რა, რა უნდა უთხრა?

— ის, რომ ვნახე სელესტინე დიუკლო!

— ხომ კარგად არის?

— როგორც მე და შენ, სწორედ რომ უკანადა დიუკლო.

დედაკაცი ისევ გარშუდა, აზრი მოიკრიბა და ჩუმადა ჰკითხა:

— მერე, სად მიდიდა «ქართა დეთის-მშობელი»?

— აქეთ, მარსკლოში.

— აქ-ი ვეღარ შემიბარა ქალმა თავი და შეკარა.

— მართლაც?

— მართლა.

— მერე, იცნობ შენ დიუკლოს?

— როგორ არ ვიცნობ.

ქალი ისევ ჩაეჭირდა.

— მაშ, აგრე, კარგი,—მდაბლად ჩაილაპარაკა ქალმა.

— არა, რად გინდა დიუკლო?

— ი, რა: უთხარი დიუკლოს.. მაგრამ არა.

დიუკლო-ი შესტყუროდა თავის მოსაუბრე ქალს და თან-თან ბრახდებოდა და მოუთმენლობა სტანჯავდა. ბოლოს მოინდომა ფუთუად შეეტყო, რას ნიშნავდა ეს ლაპარაკი.

— მაშ, შენ იცნობ დიუკლოს?— ჰკითხა დიუკლომ.

— არა, არ ვიცნობ.

